

Proef met innovatief beweidingssysteem op Zegveld

Kurzrasen: meer melk uit weidegras

Het nieuwe Kurzrasen-beweidingssysteem heeft toekomst in Nederland, denkt onderzoeker Nick van Eekeren van het Louis Bolk Instituut. Dit biedt goede kansen voor onder andere boeren met een kleine huiskavel en robotmelkers. „Met Kurzrasen haal je meer melk uit weidegras door een betere gras- en huiskavelbenutting.“

Het Louis Bolk Instituut doet in opdracht van het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) een tweejarig onderzoek naar Kurzrasen op KTC Zegveld. Daar wordt een hoge veebezetting op een kleine huiskavel gesimuleerd, om te kijken of dit nieuwe beweidingssysteem daadwerkelijk functioneert. Zo op het oog lijkt het alsof de Holsteins en Jerseys van het proefbedrijf niet zo veel gras hebben te vreten, maar de koeien blijven zichtbaar rustig en tevreden grazen.

Opvallend is wel dat de dieren de bek voortdurend aan de grond hebben. Dat is een typisch beeld van Kurzrasen, zegt onderzoeker Nick van Eekeren. „De koeien zijn de hele dag aan het vreten, ze knibbelen voortdurend aan

het gras. In dit beweidingssysteem moet de koe dan ook hard werken om het gras binnen te halen. Dat is tegenstrijdig aan wat wij gewend zijn, maar wat de koe eet, is wel pure voederwaarde. Bij deze methode zal je niet zo snel een heel koppel koeien in de wei zien liggen herkauwen. Daar hebben de dieren geen tijd voor.“

Voedingsrijk gras

Kurzrasen is een beweidingssysteem waarbij melkkoeien constant op hetzelfde perceel worden geweid, in gras met een hoogte van 3 tot 5 centimeter. Tussendoor wordt het gras niet gemaaid, zo nodig wordt er

wel kunstmest gestrooid. Het gaat er bij dit beweidingssysteem niet om hoeveel gras in het land groeit (brutograsproductie), maar om de hoeveelheid gras die de koe kan omzetten in melk. „Doordat de koeien kort grazen, wordt het bladoppervlak van het gewas kleiner“, legt Van Eekeren uit. „Daarmee is er mogelijk minder fotosynthese, waardoor de bruto-opbrengst niet omhoog gaat. Je krijgt hierdoor wel heel voedingsrijk gras. Dat kunnen koeien goed benutten en omzetten in melkproductie.“ Het innovatieve beweidingssysteem wordt al jaren toegepast in landen als Duitsland, Zwitserland, België en Luxemburg, door zowel biologische als gangbare melkveehouders. Het systeem is daar vooral populair onder

Zo op het oog lijkt het alsof de koeien van Marco van Liere niet zoveel gras hebben te vreten, maar de dieren blijven zichtbaar rustig en tevreden grazen.

'Koeien laten zelf zien dat Kurzrasen mogelijk is'

Biologisch melkveehouder Marco van Liere uit Esbeek (NB) maakte twee jaar geleden de switch van omweiden naar Kurzrasen. Hij liep regelmatig vast in zijn beweidingssysteem en had het gevoel dat de witte klaver in zijn grasmat niet goed wilde groeien. „Door het te lage klaveraandeel viel de grasproductie van mijn weidepercelen tegen. Hierdoor moest ik eerder in een nieuw perceel inschalen en was ik daar te snel terug.“

Van Liere las over Kurzrasen in een Duits vakblad over Fleckvieh, het koeienras dat op de biologische boerderij loopt. „Dit beweidingssysteem gaat uit van veel melk uit weidegras per hectare en het stimuleert de groei van witte klaver. Dat waren twee zaken die mij direct aanspreken. Ik werd al een hele tijd niet meer positief verrast door de opbrengst van mijn weidepercelen. In het artikel las ik dat bij Kurzrasen 10.000 liter melk uit gras per hectare mogelijk is. Dat waren cijfers die mij aanspreken.“

De melkveehouder gebruikt van de huiskavel 17 hectare voor het Duitse beweidingssysteem. Hij krijgt Kurzrasen met zijn 90 melk- en kalkkoeien steeds beter in de vingers. „Soms zegt mijn onderbuik dat het niet mogelijk is om koeien in gras van 3 tot 5 centimeter hoogte te laten grazen. Maar de dieren laten zelf zien dat het wel kan. De koeien eten minder en de vertering is anders, maar ze lijken er wel gemakkelijk melk van te kunnen maken.“

Grashoogte controleren

Van Liere hoeft niet veel aan zijn percelen te doen. Wel is het belangrijk dat

hij regelmatig de graslandhoogte van zijn percelen controleert. „Als het droog is, heb je geen voorraad op het land. En als gras stopt met groeien, is het ook in één keer op. Dat betekent dat je bij droogte sneller moet bijvoeren. Voordeel is wel dat als het gaat regenen, de grasgroei snel op gang komt. Als het gewas weer groen wordt, hebben de koeien de volgende dag weer te vreten.“ Hij ziet verder dat de botanische samenstelling van zijn grond in positieve zin verandert. Niet alleen wordt witte klaver gestimuleerd, ook is de zode veel dichter geworden. Bovendien heeft hij bijna geen last meer van ridderszuring, een probleem dat in de biologische veehouderij nog wel eens voorkomt. „De koeien eten elk blaadje ridderszuring op,

zeker als het nog jong is. Dat vind ik een positieve ontwikkeling voor een biologisch bedrijf.“

Anders leren denken

Onlangs bracht Edmund Leisen, fervent promotor van Kurzrasen, een bezoek aan de boerderij van Van Liere. „Hoewel ik het gewas op dit moment erg kort vind (3,5 centimeter), was hij razend enthousiast over de grasmat. Er zijn geen weideresten, elke spriet gras wordt benut. Ik ben tevreden over het systeem. Je moet anders leren denken: in de hoeveelheid melk uit gras per hectare. Maar ik denk wel dat het moeilijker is om met deze methode een hoge melkproductie per koe te realiseren.“

biologische boeren, weet Van Eekeren. Dat heeft twee redenen: de Duitse onderzoeker Edmund Leisen, groot voorstander van KurzRasen, is een actief promotor van deze methode in de biologische sector en het systeem stimuleert de groei van witte klaver. „Als gras kort wordt afgegrast, neemt het aandeel witte klaver toe“, stelt de onderzoeker. „De stikstofvoorziening uit klaver kan op stikstofarme gronden bijdragen aan een hogere grasopbrengst in vergelijking met andere beweidingssystemen.“

Kleine huiskavel

Het onderzoek op proefboerderij Zegveld richt zich op de kansen van Kurzrasen voor de gangbare veehouderij op de stikstofrijke veenweidegronden. De koppels worden groter, maar de huiskavel groeit vaak niet mee, zegt Van Eekeren. „Daarnaast kiezen steeds meer bedrijven voor een melkrobot. Boeren in dit gebied willen hun koeien wel weiden, maar het liefst in een beperkte straal rondom de stal. De truc is dan om van een relatief kleine huiskavel veel melk uit weidegras te halen.“ In het eerste jaar van het experiment laten de onderzoekers de koeien wennen aan de nieuwe manier van grazen en wordt deze overgang in het gras gevolgd. In het tweede jaar worden metingen gedaan aan de opname en productie van de koeien. „We volgen onder andere hoe het gras verandert in blad en stengel en wat er met de beworteling gebeurt“, vertelt de onderzoeker. „We zien dat een grashoogte van 3 tot 5 centimeter heel kort is. Het is daarom belangrijk dat je meteen in het vroege voorjaar met Kurzrasen begint, als het gras jong en smakelijk is. Je moet in ieder geval voorkomen dat stoppels

ontstaan. Dan vreten de koeien het gewas niet meer af.“ Maaien heeft een negatieve invloed op het systeem. Er ontstaat dan een grovere stoppel, die minder smakelijk is voor melkkoeien. Bosvorming door mestflatten ('schijtbossen') komt vrijwel niet voor, omdat het gras zo kort is, aldus Van Eekeren.

Meer capaciteit

Als Kurzrasen vanaf het begin van het weidegangseizoen consequent wordt ingevoerd, past gras zich aan de nieuwe situatie aan. Het gewas gaat plat over de grond liggen, de blaadjes groeien omhoog en worden door de koe opgevreten. „Het principe is dat het gras eerst horizontaal over de grond en dan pas verticaal gaat groeien. Zo lijkt het dat het gras kort wordt afgegrast. In feite is het gewas een zeer lange horizontaal groeiende stam“, zegt Van Eekeren. Hij geeft toe dat het weidegangseizoen van 2015 niet het allerbeste seizoen was om met een proef als Kurzrasen te beginnen. Door het koude en droge voorjaar groeide het gras minder goed dan gewenst. „Dit systeem werkt het best als de koeien het merendeel van het gras in de wei kunnen vreten, dus als je ze zo weinig mogelijk bijvoert op stal. Dan weten de dieren dat ze hun ruwvoer buiten moeten ophalen. Dit voorjaar ontkwam je er echter niet aan om ze bij te voeren.“

Draagkracht verbeteren

Een specifieke vraag voor het veenweidegebied is welke invloed de stikstoflevering uit veen op Kurzrasen heeft. Immers, uit Duits onderzoek is bekend dat het beweidingssysteem goed functioneert op

stikstofarme gronden, maar hoe reageert de methodiek op de stikstofrijke bodem in het veenweidegebied?

„We zijn benieuwd hoe het korte gras op de mineralisatie uit veen in het najaar reageert en of het niet te eiwitrijk wordt“, zegt Van Eekeren. „Verder vragen we ons af of met de methode de smakelijkheid van gras op veen kan worden verbeterd in het najaar. Een ander thema is dat door Kurzrasen de draagkracht op veen kan worden verbeterd. Door het kort grazen krijg je een hele dichte zode, wat mogelijk een positieve invloed op de draagkracht heeft. Dit zijn aandachtspunten die specifiek op veen spelen.“

Hoewel de proef op veen wordt uitgevoerd, is het de bedoeling dat het project een landelijke uitstraling krijgt. „Inmiddels past een handjevol (biologische) boeren het systeem in Nederland toe, vooral op zandgrond. De essentie van Kurzrasen is om meer melk uit weidegras van een hectare te halen. Dat is interessant voor iedere melkveehouder“, besluit Van Eekeren. ■

„In dit beweidingssysteem moet de koe hard werken om het gras binnen te halen. Dat is tegenstrijdig aan wat wij gewend zijn, maar wat de koe eet, is wel pure voederwaarde“, aldus Nick van Eekeren.

